

D. A. G.

DISSERTATIO ACADEMICA

DE

FUNDAMENTIS
DESPOTISMI
ASIATICI,

QUAM

*Suffragante Amplissimo SENATU Philosophico in
Regia, quæ Aboæ floret, Academia,*

Sub MODERAMINE

MAG. JOHANNIS
BILMARK,

HIST. ET PHIL. PRACT. PROFESSORIS REG. ET ORD.

In AUDITORIO MAJORI ad diem XIV Maji
Anni MDCCLXXIII

H. A. M. C.

Publice ventilandam sistit

JOHANNES OLAVI HULTIN,
Vestrobotnienfis.

A B O Æ,

Typis JOHANNIS CHRISTOPHORI FRENCKELL.

§. I.

Quamvis homines sibi ipsis relictī, nec ullius potestati subiecti, plena fruērentur libertate, alios omnes aequales censentes, & nullius iusta capessere necesse habentes; attamen non multo post animadverterunt, quod in isthoc dignitatis suae fastigio a vera felicitate longe abessent, & quod solitaria vivendi ratio indoli humanae non satis conveniret. Sicut enim natura nostra est intime corrupta; ita quoque ex hac labe, tamquam ex venenato quodam fonte, propullularunt varia vitia, quae uti singula felicitatem generis nostri disturbare valent; ita conjuncta non potuerunt non eandem prorsus labefactare. Quum itaque contraria contrariis sint pellenda, primis etiam mortalium consultissimum est visum, segregem vivendi rationem mittere, dispersos suos conjungere penates, societates constituere, atque unitis consiliis ac viribus cum se contra imminentes defendere calamitates, tum etiam suam promoveri salutem. Enimvero quum experientia doceret, quod quot capita, tot plerumque sint sensus, & suam cuique pulchrum videatur; igitur ut dissensiones forte existituae tollerentur, visum fuit in rebus, integram societatem concernentibus, sua arbitria unius vel Principis vel collegii, cujus experta atque probata esset prudentia, integritas, constantia & cunctis ex aequo benefaciendi studium, iudicio submittere, & sic cum quodam dispendio speciosae magis, quam utilis, libertatis compendia perennaturae felicitatis quaerere. Haec autem subjectio triplici

plici imprimis modo fieri potuit, vel ut cives plenam, & nullis expressis conditionibus circumscriptam, potentiam Monarchæ suo contulerint, obsequii gloria sibi tantummodo relicta, vel etiam ut imperium Principis certis legibus fundamentalibus fuerit limitatum, vel denique ut minor majorve pars civium in partem imperii, præsertim in causis gravissimis & salutem publicam concernentibus, jure sibi reservato, venerit. In primo casu enatum fuit imperium Despoticum, in eo consistens, quod Princeps de vita & facultatibus subditorum suorum non aliter disponat, quam dominus quicumque de bonis suis, legitimo titulo acquisitis, nec non quod in exercitio potestatis suæ non aliam legem, quam suam sequatur beneplacitum. Unde apparet, quod incolarum conditio in imperio Despotico tota quanta dependeat ab indole ipsius Principis. Si enim Despota fuerit probus & salutis publicæ cupidus, multum certe ad felicitatem publicam conferet; quoniam & potentia gaudet, qua omnia nobili suo proposito objecta impedimenta facile superare potest, & pecunia rerum gerendarum nervo non destituitur, siquidem opes civium pro re nata sibi vindicare potest, adeoque utilia quævis instituta perficere. At si Despota ideo tantum in honoris fastigio se collocatum putet, ut adfectibus suis, sæpe ferocissimis, admodum indulgeat, non potest non subditis suis mala quævis inferre, adeo ut hi, tamquam vilia quædam mancipia, inter extrema quævis miseram quotidie trahant vitam. Hanc Despotismi speciem ita describit illustrissimus MONTESQUIEU: *Quand les sauvages de la Louisiane veulent avoir du fruit, ils coupent l'arbre au pied & cueillent le fruit. Voilà le gouvernement Despotique.* De hoc nunc agere animus est, conatui faveas innocuo B. L. rogamus contendimusque.

§. II.

Postquam generis nostri factores e manu omnipotentis DEI prodissent, Hic, quæ summa Ejus est in omnes res creatas, præcipue autem in homines bonitas, novis hisce terræ advenis gratissimum domicilium atque instructissimum simul omnium rerum ad vitam sustentandam & suaviter transigendam paravit promum condum in fertilissimis Asiæ regionibus. Illi etiam præstantissimis tam animi quam corporis dotibus instructi, muneribusque sibi munifice concessis rite utentes, tanta aliquamdiu gavisi sunt felicitate, quanta ne majorem quidem exoptare potuerunt. Enimvero haud ita multo post mutata fuit scena, & Asia, quæ sedes virtutum ac prosperitatis fuerat, conversa est in palæstram omnium fere scelerum. Formatae quidem successu temporis sunt societates, quæ bonorum præsidia & malorum repagula essent, sed docet Historia Sacra, quod in illis non raro exstiterint tyranni, qui sibi religioni non duxerunt, concessas sibi a civibus vires in horum perniciem adhibere, atque ita pessumdantes, quos sublevare deberent. Immo, sicut populorum Asiaticorum adfectus sunt admodum vehementes, ita qui gubernaculis imperiorum fuerunt admoti, plerumque non prius destiterunt, quam illimitatum in subditos suos consecuti sunt dominium, quale etiam successores & posterii horum Principum imminuere non sunt passi, quare etiam in plerisque Asiæ regionibus Despoticum obtinet imperium. Quid? Quod experti sint Europæi, quod Principes Asiatici præter Despotismum aliam regiminis formam vix concipere possint, civitates liberas inter signimenta vel paradoxa Politicæ referentes. Populi vicissim Asiatici Principem suum non aliter ac DEUM quendam visibilem suspiciunt, a cujus nutu se suaque omnia dependere existimant. Quamobrem

rem qui per has oras peregre proficiscuntur, non raro stupent ad horrendas actiones, quæ ex isthac constitutione Politica fluunt, & vi cujus unus homo omnia potest, ceteri autem omnes nihil prorsus valent; tanto enim intervallo a se distant Despota & ejus subditi, quantum esse solet inter artificem & vilia quædam automata. Immo animus subditorum etiam ad omnem humanitatis sensum occalluisse videtur, ut durissimam servitutem heroica, ut ita dicam, patientia ferant, suam existentiam flocci facientes, & manum exosculantes Despota, qui feroci suo adfectui satisfactorius, nefandum in modum ipsos privat vita, unico & proprio hominum bono, quod tranquille possidere deberent, sed quæ tota quanta a meo Principis arbitrio in his oris dependet.

§. III.

Quicumque igitur conditionem populorum Asiaticorum attente consideraverit, non potest non animadvertere, eandem sub imperio Despotico nequaquam felicem esse; attamen Philosophi, causam hujus Despotismi investigaturi, in sententiarum divortia plerumque abeunt. Nonnulli enim ex itinerariis cognoscentes, quod populi tantum non omnes Asiatici despotico subsint imperio, phænomeni Politici adeo constantis Physicam quandam adsumserunt causam, atque ab ipso soli Asiatici climate hunc effectum repetere non dubitarunt. Enimvero, quum in vulgus etiam notum est, quod in vasto illo terrarum tractu, quo amplissima comprehenditur Asia, non una deprehendatur sic dicta Zona, sed quædam regiones sitæ sint in zona torrida, aliæ autem in temperata, & aliæ denique in frigida, & singulæ Zonæ in diversa dispescantur climata; evidens est, quod per Asiam diversa admodum obtineant climata: adeoque si formæ

regiminis ab ipsa dependerent cæli indole, necessario sequeretur, non Despotismum modo, sed innumeras alias imperii formas, pro diversitate climatum diversas, per Asiam dari; siquidem diversæ causæ diversos omnino effectus producere debeant. Deinde quum per Europam, Africam & Americam eadem obtineant climata, quæ per Asiam, par etiam postularet ratio, ut despotismus quoque per has orbis partes vigeret. Ast in Europa duo tantummodo sunt imperia despotica, Asiæ vicina, sed in quibus etiam olim aliæ fuerunt imperii formæ; In America duo magna fuerunt imperia despotica, quibus circumcirca contiguæ sunt nationes liberæ & incertis errantes sedibus: Africani partim sunt subjecti suis Despotis, partim quoque hi barbari in suis libere vagantur desertis. Præterea si ab ipso climate dependeret Despotismus Asiaticus, sequeretur, talem regiminis formam semper & ubique per hanc mundi partem obtinuisse. Sed constat ex Historia Sacra, quod Israelitæ primum Heroico, tum Judiciali & denique Regio imperio paruerint. Docent etiam annales, quod veteres Persæ ab hoc servitutis jugo fuerint immunes, quamvis suis gavisi sint Regibus. Hoc quodammodo comprobatur Persarum Regis, CYRI, iudicium, qui rogatus a suis, ut in feraciorem terram ipsos deduceret: *Ergo, inquit, ad serviendum vos parate: Mollis terra, molles & demissæ indolis homines producit: non ejusdem est regionis, fructus & viros edere generosos.* Quibus verbis haud obscure indicat hic Princeps, Persas suo tempore iusta gavisos libertate, dum aliæ gentes Asiaticæ, fertiles terras incolentes, rigida servitutis molestias sustinerent. Esto autem, quod climata aliquantum influant in constitutionem corporum, certum nihilominus est, quod nulla detur causâ physica, quæ intensissimum naturale desiderium se suosque conservandi, nec non suam promovendi felicitatem, in homine

mine penitus extinguere possit, nisi vel educatio vel præjudicia quædam longo usu inveterata, glaucomate velut oculis objecto, faciant, ut homines inde ab infantia perversa adoptent principia tam circa veram felicitatem, quam circa officia sibi & aliis præstanda.

§. IV.

Fundamentum Despotismi modo memorati derivant nonnulli ex primitiva parentum potestate in suos liberos, quam primis temporibus illimitatam prorsus fuisse opinantur. Ex qua hypothefi ulterius concludunt, quod quum homines postea in majores societates coaluissent, & de norma actionum inter se convenissent, parem potentiam in subditos suos sibi vindicaverint, qualem in suos liberos haud ita pridem habuerant; qui proinde non prius destiterunt, quam imperium despoticum obtinuisent. Fatemur equidem, multa ab eruditis esse disputata de fundamento potestatis Parentum in suos liberos, ubi alii ad generationem, alii vero ad occupationem, nescio tamen quam, alii ad pactum tacitum inter parentes & liberos, vel etjam ad consensum liberorum præsumtum, provocare solent. Quæ tamen singula ex nostra opinione subtilius, quam verius disputantur. Nam si rem ipsam consideremus, omnis hæc potestas ab amore parentum in sobolem suam erit derivanda, ulterius non extendenda, quam benevolus hic adfectus permiserit. Si enim scire velimus, cur Parentes liberorum suorum sollicitam adeo gerant curam, & ipsorum actiones tam attente dirigant, proxima & unica hæc videtur, quod sobolem suam impense diligant. Enimvero despotismus Asiaticus adeo est remotus a blando amoris affectu, ut extra spheram humanitatis esse videatur. Potentia enim Principum Asiaticorum & felicitas subdi-

torum res contrariæ esse videntur, illa crescente, hæc decrescere debet. Præterea nemo adhuc demonstrare potuit, quod Patresfamiliarum primi ævi illimitatum in familias suas vel habuerint vel exercuerint dominium, quale nec ipsius rei natura postulat, nec ex lege naturali derivari potest. Et si forte quidam parentum tale sibi vindicaverint, humanitas tamen procul dubio ipsos continuit, ne privilegium hoc miserabile exercerent. Sed ponamus tantisper, ne morosi videamur, Parentes antiquissimis temporibus absolutum jus vitæ & necis in suam sobolem habuisse, quis tamen sibi persuaderet, quod, familiis incivitates coalescentibus, graves illi Patresfamiliarum jus directorium uni penitus cesserint. Adeoque civitatum copula hac demum conditione facta fuisse videtur, ut singuli Patresfamiliarum pristinum jus in suos retinerent, sed jam conjunctis consiliis ac viribus partim sese defenderent ab ingruentibus periculis, partim etiam communem promoverent utilitatem: & proinde in primis civitatibus obtinuerunt formæ regiminis temperatæ, non autem Despotismus. Denique quum potestas Parentum in suos liberos ubique terrarum eadem ferme fuisse videatur, si ex illa Despotismus Asiaticus foret repetendus, par Despotismus ubique locorum ingravescere debuit, quod tamen manifestæ repugnat experientiæ.

§. V.

Alii rursus, qui ceteris acutius sese videre existimant, in eam ingressi sunt opinionem, quod fundamentum Despotismi Asiatici quærendum sit in imperio Theocratico, quale olim in populo Judaico imprimis obtinuit. Scilicet quum omnes populi in eo convenirent, quod existeret supremus cœli terræque Monarcha, qui homines

& omnia cetera moderatur; igitur hi Philosophi opinantur, quod formatis civitatibus, cives illos potissimum directores actionum suarum adsumserint, de quibus crederent, quod proprio Numinis familiaritate fruerentur, & quibus proinde voluntatem suam manifestasset. Et quum Spiritualis DEI essentia rudibus eorum ingeniis parum conveniret, igitur invisibilis DEI visibilem imaginem ac legatum inter homines esse Principem sibi pervaserunt; cui proinde vix minorem, quam supremo Numini, exhibuerunt cultum, adeoque in homagium vel sponte sua ipsi detulerunt imperium Despoticum, vel ipsi, tale sibi arroganti, resistere piaculum duxerunt. Denique quum Theocratia in populum Judaicum singularem estimationem per totum orbem sit consecuta, ex illa Despotismum Asiaticum precipue deducunt. Sed hi fere sunt Philosophi, qui argutias suas in fraudem veritatis Revelatae aliis obtrudere nituntur, id operose agentes, ut majestatem Oraculorum Divinorum, in Sa Sa contentorum, saltem ex obliquo infringant. Enimvero sive Historiam sive sanam consulamus rationem, opinio hæc fulcris adeo firmis non est suffulta, ut sibi constare possit. Docent enim annales vetustissimi, imperia & quidem Despotica per Asiam invaluisse, quando populus Israëliticus adhuc esset in lumbis Patriarchæ Abrahami. Adeoque fundamentum Despotismi Asiatici ex Theocratia, quæ in populo Judaico obtinuit, aliam vero ignorat omnis avi Historia, frustra reperitur, nisi quis sibi concipiat causam suo effectu posteriorem. Nec sana ratio illi succenturiatur opinioni, qua statuitur, Theocratiam occasionem stabiliendi Despotismum præbuisse. Quisque enim, qui seipsum & res obvias attente contempletur, facile animadvertit, se præter suam spem atque industriam maximis a DEO beneficiis mactari, dum e contrario ad Despota etiam nomen sæpe totus contremiscat;

miscat; adeoque inter Theocratiam & Despotismum Asiaticum eadem non raro apprehenditur differentia, quæ inter ipsam bonitatem & horrendam intercedit barbariem & immanitatem; adeoque nec altera alterius esse potuit causa.

§. VI.

Missis jam aliorum circa præsens argumentum opinionibus, nos existimamus, fundamentum Despotismi Asiatici ab ipsa indole populorum, hanc orbis nostri partem incolentium, esse derivandum. Rem itaque ipsam in hunc ferme modum nobis concipimus. Populi Asiatici, imprimis illi, inter quos viget Despotismus, omnibus fere naturæ bonis, quæ ad vitam molliter & suaviter transigendam requiruntur, luxuriant, iidem porro nimio calore solis tantum non torrentur, quo fit, ut affectus eorum sint admodum vehementes; quare muneribus sibi concessis impotenter plerumque utuntur. Hinc corpora eorum redduntur mollia & gracilia, in quibus domiciliis, quum minus commode habitet hospita anima, animi quoque Asiaticorum ad femineam mollietatem proxime accedunt. In languido hocce statu omnia timent, & sicut experientia ipsis constat, quid pravitas humana efficere possit ac soleat, proinde alios in quos forte suspicio cadit, prævenire operose student, ne ab illis præveniantur. Multiplicato igitur humano genere, & constitutis per Asiam civitatibus, probabile est, quod cives Principi uni supremam, non tamen illimitatam, detulerint reipublicæ directionem, atque imprimis civitatis defensionem contra hostes forte irrumpentes. Necessarium igitur fuit, ut Principi facultas concederetur, milites comparandi, qui ad ejus nutum pro publica excubarent salute. Non multo autem post animadverterunt hi Principes,

cipes, quod milites ipsorum essent aptissima ambitionis eorum instrumenta, modo benevolentiam eorum ita sibi devincirent, ut eorum opera pro arbitrio uti possent. Ulterius quàm necessitas ipsa postularet, ut Princeps illimitatum in suos milites haberet imperium, quippe quos natura fervidos aliter in officio continere non potuit, idem non prius quievit, quam parem in reliquos quoque cives obtinuit potestatem: quæ molimina non festinè promoverunt tam duces, quam milites, probe gnari, quod ipsorum auctoritas in imperio Despotico sit maxima. Et si forte quidam ferociores essent, quam ut beneplacito Monarchæ sese sponte sua subjicerent, hos ope militum suorum vel statim opprimebat, vel intra eum, quem voluit, subjectionis gyrum valide coercerat. Unde apparet, quod Despotismus, qualis est Asiaticus, non consensu gentium, sed vi fuerit introductus, siquidem nemo facile consentiat in aliorum commodum cum manifesto suo incommodo. Hinc quoque acutissimi Politici affirmant, metum esse fundamentum vel saltem vinculum imperii Despotici. Nec habita populorum Asiaticorum mollitiei ratione, probabile est, hos de eo admodum sollicitos fuisse, quantam sibi potestatem adfereret ipsorum Princeps, quum voluptatibus suis alte immersi, nihil ultra desiderarent, quam ne in harum fructuione turbarentur. Atque ita, nemine resistente, magis magisque crevit Potentia Principum Asiaticorum, donec ad Despotismi culmen ascenderet.

§. VII.

Sicut quo majus est corpus aliquod animale, eo etiam major requiritur vis ad illud ita movendum, ut singulæ partes suis functionibus inserviant, ne totum nimia mole torpidum aut iners evadat, atque ita vitium

quoddam contrahat; ita quoque in corporibus Politicis, si eadem subsistent, requiritur, ut vis motrix sit proportionalis corpori movendo seu regendo. Quamdiu igitur civitates angustis circumscribuntur limitibus, civiumque numerus non ita magnus est, limitatum imperium eisdem gubernandis sufficit, quare etiam pleraque veterum Respublicæ temperata regiminis forma gavisæ sunt; aucta vero imperii amplitudine, ut plures nationes, lingua, moribus atque institutis sæpe diversissimæ, in unum corpus ita coalescerent, ut civitas consistere posset, necessarium fuit, ut liberæ regiminis formæ mutarentur, & vastissimus terrarum tractus, ne mole sua laboraret, illimitato subiceretur imperio. Accidit isthæc mutatio tam aliis gentibus, quam præcipue Romanis, quorum respublica, dum angusta fuit, libertate gavisa est, eadem autem opibus atque provinciis deinceps ita aucta, ut orbis fere Domina esset, forma regiminis tantum non in Despotismum fuit mutata. Hæc ipsa si ad Asiam nunc applicemus, fatendum omnino est, plurimas in hæc orbis parte primitus fuisse civitates, quæ continuis distinebantur litibus, donec altera alteram oppressam suo subiceret dominio, quæ scena tandiu fuit repetita, donec amplissima hinc existerent imperia, eademque incolis tantum non luxuriantia. Quod si igitur ponamus, regna hæc pristinam libertatem retinuisse, sine dubio personis admodum diversis ad imperii administrationem concurrentibus, in multicipi adeo civitate non potuerunt non gravissimæ factiones existere, quæ vires suas tandiu invicem librasent, donec totum imperium ad incitæ & quidem sine spe emergendi fuisset redactum. Ut huic malo obviam iret Princeps, & numerosissimas nationes in officio contineret, non alia supererat ratio, quam ut Despotico emineret imperio, atque instar Herculis clava sua contunderet omnes, quos vel nova mo-

iri vel tergiversari animadverteret. Atque hæc etiam est ratio, quare in populosissimis Asiæ imperiis necessarius est, qui ibidem obtinet, Despotismus, dum minor hominum multitudo laxioribus habenis alibi sine suo & Principis incommodo regi potest.

§. VIII.

Introducto semel per Asiam Despotismo, non admodum est mirandum, habita inprimis institutorum ratione, quod ipse deinceps altas ibidem egerit radices. Principes enim ad hoc potentia culmen evecti, nihil intermiserunt, quod ad ipsos in hoc gradu confirmandos conduceret. Aptissimum igitur huic fini obtinendo habitum est adminiculum, subditos perpetuo densissimæ ignorantia peple involvere, adeo ut vix intelligerent, se homines esse, nedum quam officia tam Principi quam sibi servanda incumbere. Persuasum sibi inde a teneris haberent subditi, se omnia Despotæ, hunc autem nihil ipsis debere. Hæc ipsa comprobatur illustris MONFESQUIEU: *L'extrême obéissance suppose de l'ignorance dans celui qui obéit, elle en suppose même dans celui qui commande: il n'a point à délibérer, à douter, ni à raisonner, il n'a qu'à vouloir. Dans les états despotiques, chaque maison est un empire séparé. L'Education qui consiste principalement à vivre avec les autres, y est donc très-bornée: elle se réduit à mettre la crainte dans le cœur, & à donner à l'esprit la connoissance de quelques principes de Religion fort simples. Le savoir y sera dangereux, l'éducation funeste, & pour les vertus, Aristote ne peut croire, qu'il y en ait quelqu'une de propre aux esclaves. L'éducation y est donc en quelque façon nulle. Il faut ôter tout, afin de donner quelque chose, & commencer par faire un mauvais sujet, pour faire un bon esclave. Quamobrem*

obrem ignorantiam & crassissimam superstitionem, qua detinentur populī a Semo oriundi, inter caussas Despotismi Asiatici merito referimus. Atque hæc, ut nobis quidem videtur, rationes sunt sufficientes explicando Despotismo, qui per Asiam obtinet, quibus si quis alias æque probabiles addere forte voluerit, easdem libenter adoptabimus, modo caveat, ne Sacros turbet fontes, quorum integritatem nos prolixè, uti par est, veneramur.

S. D. G.

Til Herr Auctoren,

Min Vän!

Uti det Lårdoms-prof, Du lagt i våra händer,
 Som rörer Furstens magt i verdens östra länder,
 Har Du på värdigt sätt den vittra själen någt,
 Din insigt och Din smak, samt snabba snille rögt.
 Gack! därför ömma Vän, at friska Lagrar skåra,
 Dem Du bland vittert Folk, nu får med heder bära.
 Gack! Skynda til det mål Du ädelt syftar til;
 Din Dygd och Ditt förstånd, sjelf Himlen löna vil.

Af Din trogna

CARL WAHLBERG.